

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТИН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120
Утас/факс: 7038 3793, Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn
Цахим хуудас: www.audit.mn

2024.08.02 № 01/680
танай -ны № -т

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
БАЯНЗҮРХ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН
НАМЫН ХОРООНЫ ДАРГА
Б.БАЯРМАГНАЙ ТАНАА

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

МОНГОЛЫА ДАУАЦААН
ЧАГДАГДЫГ СИДЭҮҮЛЭХ НЮУЦ

Боловсруулсан:

Хянасан:

Хувь:

Огноо:

Дж.С.
Д.Түршээр
Б.Сонногдорж

Дүгнэлт

Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Монгол Ардын намын хорооны ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлага болон холбогдох хууль, тогтоомжид тус тус нийцсэн байна.

Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Монгол Ардын намын хорооны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр (.6. хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Монгол Ардын намын хороонд.

Хувийг: Хөвсгөл аймгийн Баянзүрх сумын Сонгуулийн хороонд.

Хавсралт .6. хуудастай

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

МОНГОЛ АРДЫН НАМ

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН БАЯНЗУРХ СУМЫН
ИТХ-ЫН 2024 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

2024 ОН
АГУУЛГА:

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

ГУРАВ. БАЙГАЛ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЧЛАЛ

ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ.

ТАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО:

Сумын МАН-ын хорооны Тэргүүлэгчдийн
2024 оны 06 дугаар сарын 23-ны өдрийн
02 дугаар тогтоолоор батлав.

**Баянзурх сумын ИТХ-ын 2024 оны сонгуульд МАН-аас
дэвшүүлж буй мөрийн хөтөлбөр**

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ҮНДЭСЛЭЛ:

- ✓ Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль
- ✓ Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль
- ✓ МУ-ын алсын хараа – 2050 хөгжлийн хөтөлбөр
- ✓ Хөгжсөн Хөвсгөл 2030 хөтөлбөр
- ✓ Хөвсгөл аймгийг 2021-2025 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл
- ✓ 2024 оны УИХ болон аймгийн ИТХ-ын сонгуульд МАН-аас дэвшүүлсэн мөрийн хөтөлбөр
- ✓ Баянзүрх сумын ард иргэдийн санал.

УРИА: "Нутгийн хөгжилд- Нийтийн оролцоо "

ЗОРИЛГО: Иргэдийнхээ амьдралын чанарыг дээшлүүлж, сум орон нутгаа хөгжүүлэхэд чиглэгдэнэ.

НЭГ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Хүний хөгжлийн цогц бодлогыг хэрэгжүүлэнэ.

1. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТАЛААР:

- Орон нутгийн төр, хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудыг бэхжүүлж, эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж, үр дүнг дээшлүүлж, чадварлаг, ёс зүйтэй хариуцлагатай хүний нөөцийг төлөвшигүүлэнэ.
- Өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлэгийн үзлэгийн хамрагдалтыг нэмэгдүүлж, эрүүл мэндийн салбарт цахим шилжилтийг эрчимжүүлэнэ.
- Эрүүл амьдралын хэв маягийг дэмжсэн дасгал хөдөлгөөн, спорт, нийтийн биеийн тамираар хичээллэх, эрүүл зөв хооллох, өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх нийгмийн эрүүл мэндийн үйлчилгээг орон нутагт үр дүнтэй зохион байгуулана.
- “ЭЛЭГ БҮТЭН МОНГОЛ” “ХҮҮХДИЙН ЭРҮҮЛ ШҮД” “УМАЙН ХҮЗҮҮН ХАВДАРГҮЙ МОНГОЛ” МААНАР ТӨСӨЛ хөтөлбөрүүдийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.
- Эрүүл мэндийн төвийн эмнэлэгийн багаж, тоног төхөөрөмж, хатуу зөөлөн эдлэлийг стандартын дагуу болгохыг чухалчилана.
- Эмнэлэгийн ажиллагсадын нийгмийн асуудал, ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулах, тэднийг гадаад дотоодын чадавхижуулах, мэргэшүүлэх сургалтуудад хамруулахыг дэмжинэ.

2. Боловсролын талаар:

- Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдвал зохих хүүхдүүдийг бүрэн хамруулж, анги дүүргэлтийг стандартын түвшинд байлгана.
- Хүүхэд харах үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, яслийн үйлчилгээг сэргээнэ.

2.3 Боловсролын багц хуулийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлж, цэцэрлэг, сургуулийн орчныг камержуулах, хүүхдийн аюулгүй, ээлтэй суралцах орчныг бүрдүүлэнэ.

2.4 Багш нарын ажлын бодит үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, тэднийг гадаад дотоодын сургалтанд хамруулан чадавхижуулах, сургуулийг сэтгэл зүйч, цэцэрлэгийг нийгмийн ажилтантай болгох асуудлыг мэргэжлийн байгууллагуудад тавина.

2.5 Цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол болон сургуулийн үдийн хоолны стандарт, чанарт өөрчлөлт гаргах, орц найрлагыг нэмэгдүүлэх, шим тэжээл, амин дэмээр баялаг хоол, сүү, сүүн бүтээгдэхүүнээр үйлчлэхийг зорино.

2.6 Хөдөөгийн багуудад зуны цэцэрлэгийн байруудыг засварлах, шинэчлэх асуудлыг шийдвэрлэх, орчны тохижилт, аюулгүй байдлыг сайжруулах асуудлыг дэмжин ажиллана.

3. Соёл, спортын талаар:

3.1 Соёл спортын салбарын материаллаг орчин, нөхцлийг дээшлүүлж, техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хөгжмийн зэмсэг, спортын хэрэглэлийн хангалтыг сайжруулахыг бодлогоор дэмжинэ.

3.2 Нийтийн номын сан болон орон нутаг судлах танхимыг орчин үеийн шаардлагад нийцүүлэн тохижуулж, соёлын төвийг мэргэжлийн боловсон хүчинээр бэхжүүлж, чадавхижуулана.

3.3 Соёлын бүтээлч үйлдвэрлэлийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэж, соёлын биет ба биет бус өвийн мэдээллийн санг баяжуулж, хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулана.

3.4 Соёлын төв болон соёл спортын цогцолбортой болох

Хөдөөгийн багуудын “Мэдээллийн төв”-үүдийг засварлан тохижуулж, соёл урлагийн зөөврийн тайзтай болгоно.

4. Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөр эрхлэлтийн талаар:

4.1 Хүн амынхаа нийгмийн бүлэг /хүүхэд, залуучууд, ахмад настан, эхчүүд, эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд/ бүрт чиглэсэн хөгжлийн бодлого, хөтөлбөр, төслүүдийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.

4.2 Амьжиргааны баталгаажих түвшингээс доогуур орлоготой иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, ядуурлын түвшинг бууруулах бодлого баримтлана.

0000000003

4.3 Төрөөс үзүүлж буй нийгмийн халамж, тусламж үйлчилгээг зөвхөн зорилтод бүлэгт чиглүүлж ажиллана.

4.4 Хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, хамгаалалын үйлчилгээг сайжруулан гэр бүл, хүүхэд хөгжил хамгаалалын нийгмийн ажилтантай болохыг дэмжинэ.

4.5 Хөдөөгийн сэргэлт бодлогын хүрээнд ажил зохиож төрийн бодлогыг сумандаа хэрэгжүүлэнэ.

4.6 Хөдөлмөр зуслан болон хүүхдийн зуслантай болгох хувийн хэвшлийн үүсгэл санаачлагыг дэмжинэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

Сумынхаа эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангаж, жижиг дунд үйлдвэржилтбодлого баримтлана.

2. ХАА-н үйлдвэрлэлийн талаар:

2.1 ХАА-н үйлдвэрлэлийг эрчимжүүлэх бодлого баримталж, уг салбарт хоршооллийг бодлогоор дэмжинэ.

2.2 “Монгол мал” хөтөлбөр болон “Шинэ хөдөө” төслийн хүрээнд мал сүргээ эрүүлжүүлэх, чанар, ашиг шимиийг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлэх бодлого баримталж, хувийн мал эмнэлэгүүдийг бэхжүүлэнэ.

2.3 Хөдөөгийн сэргэлт бодлогын хүрээнд сумандаа “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөнийг өрнүүлж, малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан хэрэгжүүлэнэ.

2.4 МАА-ын бүтээгдэхүүний /мах, сүү, арьс шир, ноос, ноолуур/ боловсруулалт хийх жижиг, дунд үйлдвэр цехийг бодлогоор дэмжин, зээл төсөл хөтөлбөрт хамруулах арга хэмжээ авна.

2.5 Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах, бодлогын хүрээнд “Хүнсний хувьсгал” хөтөлбөрийг орон нутагтаа үргэлжлүүлэн, гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний дотоодын үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

2.6 Бүсчилсэн хөгжлийн бодлогын хүрээнд малын тэжээлийн үйлдвэрийг байгуулах бодлогыг баримталж, орон нутгийн өвс тэжээлийн нөөцийг бүрдүүлэх ажлыг хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.

2.7 Малчид, хөдөлмөр эрхлэгчидийн залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлж, малын эмч, мал зүйч бэлтгэх бодлого баримтлана.

2.2 Жижиг дунд үйлдвэржилтийн бодлогын талаар:

2.2.1 Сумын эдийн засагт нөлөө үзүүлэхүйц, орон нутгийн түүхий эдэд түшиглэсэн томоохон болон жижиг дунд үйлдвэрүүдийг хөгжүүлнэ.

2.2.2 Ажлын байр олноор бий болгох, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах дараах үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжин хөгжүүлэнэ. Үүнд:

- Тоосго, блокны үйлдвэр
- Эсгий, эсгий эдлэлийн үйлдвэр.
- Ахуйн үйлчилгээний үйлдвэр.
- Мод боловсруулах, мод мodon эдлэлийн үйлдвэр
- МАА-н бүтээгдэхүүний анхан шатны боловсруулалт хийх үйлдвэр.
- Монгол гэр, тавилгын үйлдвэр
- Жимс жимсгэнэ болон хүнсний ногоо нөөцлөх, даршлах үйлдвэр.

2.2.3 Орон нутагт үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг түлхүү хэрэглэхийг иргэддээ уриалж, төрийн худалдан авалтад орон нутгийн үйлдвэр, бизнес эрхлэгчид, баялаг бүтээгчид оролцохийг дэмжинэ.

2.2.4. Баянзүрх сумын 2025-2028 оны хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр боловсруулж, уг хөтөлбөрийг энэ 4 жилд үе шаттайгаар хэрэгжүүлэнэ.

2.3. Төсөв, санхүү, статистикийн талаар:

2.3.1 Орон нутгийн татварын бааз суурийг өргөтгөн, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлж, орон нутаг бие даан хөгжих бодлогыг баримтлана.

2.3.2. Төсөв санхүүгийн шинэчлэлийн бодлогыг үр дүнтэй хэрэгжүүлж, санхүүгийн албаны ажилтнуудыг чадавхижуулана.

2.3.3. Төр хувийн хэвшлийн статистик, хүн ам, өрхийн мэдээллийн сангийн баяжилт тооцооллыг сайжруулж, цахим үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэнэ.

17200001-0070605
0000000004

2.3.4. төсвийн үр ашигтүй зардлыг танаж, хэмнэлтийн горимыг баримталж, төсвийг үр дүнтэй зарцуулана.

2.3.5. Орон нутагт хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, Хоршоо хөгжүүлэх сан болон орон нутгийн хөгжлийн сан бусад сангудын үйл ажиллагааг хуулийн хүрээнд зохион байгуулана.

ГУРАВ. БАЙГАЛ ОРЧИН АЯЛАЛА ЖУУЧЛАЛ

Байгаль орчноо унаган төрхөөр нь хадгалан өвлүүлэх, эко системийн тэнцвэрт байдлыг хангахыг чухалчилна.

3.1.1. Байгаль орчныг хамгаалах, нөөцийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээхэд нутгийн иргэд, олон нийтэд түшиглэсэн менежментийг хэрэгжүүлэнэ.

3.1.2. “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг орон нутагт эрчимжүүлж, айл өрх бүр эзэмшлийн газартаа мод тарих аяныг өрнүүлж, бодлогоор дэмжинэ.

3.1.3. Ойн хөнөөлт шавьжтай тэмцэх, ойн түймэрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах менежментийг сайжруулж, мэргэжлийн байгууллагын оролцоотойгоор түүнтэй тэмцэх ажлыг эрчимжүүлэнэ.

3.1.4. Ус, хөрс, орчны бохирдолыг багасгах, түүнтэй хийх тэмцэлд төр, олон нийт, иргэдийн оролцоо, хяналтыг өндөржүүлж, ногоон байгууламжтай талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэнэ.

3.1.5. Ган, зуд, гал түймэр, үер, газар хөдлөлт зэрэг байгалийн гамшигаас сэргийлэх, болзошгүй эрсдэлийг бууруулах, ажлын шинэ менежментийг хэрэгжүүлэнэ.

3.1.6. Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн, малын бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлэн, бэлчээр ашиглалтын журам гарган, малчдыг хариуцлагажуулана.

3.1.7. Цаг-уурын өртөөг бэхжүүлж, цаг агаарын мэдээ, мэдээллийг олон нийтэд шуурхай хүргэх, түгээх ажлын чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэнэ.

Аялал жуулчлалыг сумын эдийн засгийн туслах салбарын нэг болгон хөгжүүлэх хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэнэ.

3.1.8 Аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнийг сумандаа бий болгох түүх, соёлын болон орон нутагтай танилцах аялал жуулчлалыг дэмжин хөгжүүлэнэ.

3.1.9. ТИС олон улсын байгууллагатай хамтран байгалийн үзэсгэлэнт газруудад ачлал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ. СУМЫН ТӨВИЙН ТОХИЖИЛТЫН БОДЛОГО:

Сумын төвийг төлөвлөлттэйгээр хөгжүүлж, иргэдийн ая тухтай орчинд амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэхийг зорино.

4.1. Дэд бүтцийн талаар:

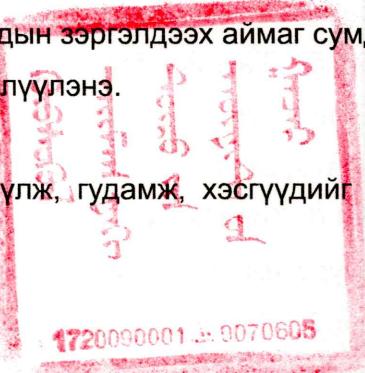
- 4.1.1. Сумын төвийг нэгдсэн халаалтанд холбох ажилын зураг төсөв, ТЭЗҮ-ийг хийлгэх ажилыг 2025 оноос уг төслийг эхлүүлэх арга хэмжээ авна.
- 4.1.2. Иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд газар эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх ажлыг хуулийн хүрээнд төлөвлөлтийн дагуу олгох, гэр булийн хэрэгцээний газар өмчлөлийг нэмэгдүүлэнэ.
- 4.1.3. Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн дагуу шинээр буй болж байгаа суурьшлийн бүсийн айл өрх, үйлчилгээний газруудыг цахилгаанаар хангах арга хэмжээ авна.
- 4.1.4. Сумын төв доторхи замуудыг засч, сайжруулан, явган хүний зам тавих, тэмдэгжүүлэх үүсгэл санаачлагыг дэмжин ажиллана.
- 4.1.5. Хөдөөгийн багуудад хүчин чадал сайтай 4G сүлжээ бий болгож, хот айл, иргэдийн үүсгэл санаачилгаар “Starlink” үйлчилгээг нэвтрүүлж, алслагдсан багийн сүлжээний хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авна.
- 4.1.6. Орон нутгийн чанартай зам даваануудыг засч сайжруулан, тэмдэгжүүлж, аюулгүй байдлыг хангахад анхаарна.
- 4.1.7. Сумын хилийн цэс, нутгийн зарим маргаантай заагуудын зэргэлдээх аймаг сумдын удирдлагуудтай тохиролцож, засгийн газарт тавьж шийдвэрлүүлэнэ.

4.2. Сумын төвийн тохижилтын талаар:

- 4.2.1. “Хашаандаа сайхан амьдарцгаая” хөдөлгөөн өрнүүлж, гудамж, хэсгүүдийг эмх цэгцтэй болгож, “Жишиг гудамж” төсөл хэрэгжүүлэнэ.

000000005

- 4.2.2. Хүн амын ундны усны хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулах, ундны цэвэр усны гүний худаг гаргана.
- 4.2.3. Сумын төвийн замуудад арчлалт тордолт хийх, тэмдэг тэмдэглэгээг шинэчилэх, гэрэлтүүлэг, хяналтын камеруудыг нэмэгдүүлэх, гоёлын гэрлэн чимэглэлтэй болгох арга хэмжээ авна.
- 4.2.4. Хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах, байгальд ээлтэй аргаар устгах технологи, менежментийг судлан хэрэгжүүлэнэ.
- 4.2.5. Айл өрхүүдэд био жорлон, бохирын байгууламж байгуулах замаар нүхэн жорлонгоос татгалзах хөдөлгөөн өрнүүлж, хөрсний бохирдолыг бууруулана.
- 4.2.6. Золбин нохой, муур устгалт, хог цэвэрлэгээ, тээвэрлэлтийн ажлыг тогтмолжуулж, хууль журмуудын хэрэгжилтийг ханган ажиллана.

ТАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО:

Төрийн албыг хүний эрхийг дээдэлсэн, ил тод нээлттэй, мэргэшсэн, чадварлаг, ёс зүйтэй, хариуцлагатай алба болгон төлөвшүүлэнэ.

- 5.1.1. Төрийн албаны аливаа шийдвэр гаргалтад хүний эрхийн мэдрэмжтэй хандаж, хүний эрхийг хангах үндэсний II хөтөлбөрийг орон нутагт үр дүнтэй хэрэгжүүлэнэ.
- 5.1.2. Нутгийн захиргааны байгууллагын тогтоол, шийдвэр, гэрээ хэлцэл, мэдээллийн санг олон нийтэд нээлттэй, ил тод болгоно.
- 5.1.3. Орон нутагт авлигатай тэмцэх, шударга бус зүйлийг үл тэвчих сэтгэлгээ хандлагыг бүх нийтэд төлөвшүүлэнэ.
- 5.1.4. Төрийн албаны бүх шатанд хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлж, тэдний нийгмийн баталгааны бодлогыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэнэ.
- 5.1.5. Төрийн бүх үйлчилгээг цахим хэлбэрт шилжүүлэхийг чухалчилж, “Ухаалаг E-mongolia” системийн хүртээмжийг нэмэгдүүлж, “ХҮР-ДАН” төвийн үйлчилгээг нэвтрүүлэнэ.
- 5.1.6. Төрийн үйлчилгээнд процессын дахин инженерчлэл хийж, аливаа шат дамжлагыг бууруулж, иргэд бизнест шуурхай чадварлаг, чанартай үйлчилгээ үзүүлэхийг эрхэмлэнэ.
- 5.1.7. Төрийн албан хаагчдын ажлын хариуцлага, үр дүнг үнэлэх гүйцэтгэлийн үнэлгээний тогтолцоог үр дүнтэй нэвтрүүлэнэ.

5.1.8. Нийгмийн дэг журам хангах, гэмт хэрэг зөөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, түүнтэй тэмцэх, талаар 2025-2028 оны төлөвлөгөө гарган, түүнийг үе шаттай хэрэгжүүлэнэ.

5.1.9. Төр хувийн хэвшлийн түншлэл, болон ТББ-ын үйл ажиллагааг төрөөс дэмжиж төрийн зарим чиг үүргийг гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлэх зарчим баримтлана.

**БАЯНЗУРХ СУМЫН
МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ХОРОО**

1720090001-3-0070605

0000000006

